

CEN – Европейски комитет за стандартизация

CENELEC – Европейски комитет за стандартизация в областта на електротехниката

СТАНДАРТИ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

Защо публичният сектор трябва да се включи в процеса по стандартизация?

Опазването на околната среда е глобална грижа и предизвикателството, пред което е изправено човечеството, става все по-неотложно с всеки изминал ден. Публичният сектор е един от най-важните участници, изправени пред това предизвикателство, тъй като той може да се включи в защита на въпросите, свързани с околната среда, например чрез законодателство и нормативни актове. Тази брошура предоставя на публичния сектор кратко изложение за това как и стандартите могат да бъдат ефективен инструмент за намаляване на въздействието върху околната среда и по този начин да подкрепи прилагането на политиките.

Неразделна част от координираните и ефективни действия по отношение на опазването на околната среда е **общият език** за всички заинтересовани страни. Стандартите могат да осигурят този език.

Стандартизацията е ценен инструмент за национално, европейско и международно регулиране. Тя също така играе ключова роля по отношение на опазването на околната среда. Например **Европейският зелен пакт** обещава да използва стандартизацията, за да улесни социалната, екологичната и икономическата трансформация и иновациите. Това се отнася до наболели теми като кръгова икономика, енергиен преходен период, мобилност и биоразнообразие.

Стандартите са важни в много области, свързани с околната среда, не само в традиционните като качеството на водата и въздуха, но и в строителството, енергийния сектор и електронните продукти, както и в много други.

СТАНДАРТТЕ НАКРАТКО

Стандартите установяват последователни правила, които могат да бъдат универсално разбрани и приети. Те помагат да се осигури например функционалност на продукта, съгласуваност и оперативна съвместимост. Стандартите също така определят терминологии и методологии така, че продуктите, процесите и услугите да могат да бъдат по-лесно разбрани, характеризирани и сравнени. Например, когато методите за измерване не се прилагат универсално, сравняването на резултатите от измерването трябва да бъде доказано за всеки един параметър от изпитването. Това изисква допълнителни разходи и усилия. Стандартите избягват това като ни дават възможност да говорим на общ език и като гарантират, че един и същ метод се използва от всички, предоставяйки общоприета скала.

Докато стандартизацията често се фокусира главно върху технически и икономически аспекти, изискванията относно **защитата на потребителите и околната среда** стават все по-важни. Например стандартите за **системи за управление по отношение на околната среда**, като серията EN ISO 14000, **предоставят практически инструменти** за компании и организации, които искат да управляват своите отговорности в областта на околната среда. Тези стандарти имат **огромен ефект** по целия свят. Следователно стандартите са от голямо значение за заинтересованите страни от публичния сектор и за представителите на гражданското общество.

→ Стандартите подпомагат разработването и прилагането на насоки и могат да променят нашия начин на работа, общуване и живот. С увеличаване на стремежа към устойчивост и опазване на околната среда, стандартите ще играят все по-важна роля в работата на публичния сектор.

Опзване на околната среда на европейско ниво. Стандартизацията като жизненоважна част от законодателството на ЕС?

В продължение на десетилетия Европейският съюз постигна значителни резултати по отношение на опазването на околната среда. Като международна организация, съставена от 27 държави членки, прилагането на единен подход е от решаващо значение за разработването и провеждането на универсални политики в цяла Европа: **Говорене на общ език по въпросите, свързани с околната среда.**

Ето защо стандартизацията се превърна в **значим инструмент за по-добро и гъвкаво регулиране** в ЕС: Там където регулирането се концентрира върху съществени изисквания по отношение на опазването на околната среда, стандартите могат да определят универсално разбираеми подробности, които дават възможност на индустрията и другите заинтересовани страни да изпълнят тези изисквания. Този подход (вече установен през 1985 г.), наречен Нов подход, облекчава регулаторните органи и използва опита на хиляди експерти в Европа.

През последните десетилетия процесите в стандартизацията до голяма степен се изместиха от **национално към европейско и международно ниво**. Европейските граждани се възползват в огромна степен от това развитие: Чрез премахване на техническите бариери пред търговията, европейската система за стандартизация допринася значително за превръщането на европейския

единен пазар в една от най-конкуrentните и проспериращи икономически области в света. А на някои места се работи съвместно за подобряване на условията на околната среда.

Използвайки стандартите като инструмент за постигане на целите на политиката, европейското законодателство стана по-ефективно и ефикасно, тъй като обикновено стандартите отразяват достигнатото ниво на техниката и се разбират по един и същ начин във всички държави - членки на ЕС, като създават общ език между всички участващи заинтересовани страни.

За да се справи с екологичните предизвикателства, ЕС въведе различни **Директиви**, включително **Директивата за енергийните характеристики на сградите**, **Директивата за екодизайн**, **Директивите за качеството на въздуха и водата, както и за отпадъци от електрическо и електронно оборудване**. Европейските стандарти също играят важна роля в подкрепа на стратегическите европейски политики в областта на околната среда и индустрията, сред които Плана за действие относно кръговата икономика.

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА СТАНДАРТИЗАЦИОННАТА СИСТЕМА

МНОГОПЛАСТОВА Стандартизационната система работи на национално, европейско и международно ниво. На всяко ниво стандартизационните организации координират стандартизационните процеси. Европейският комитет за стандартизация (CEN), Европейският комитет за стандартизация в областта на електротехниката (CENELEC) и Европейският институт за стандартизация в далекосъобщенията (ETSI) са официалните европейски организации за стандартизация (виж Регламент (ЕС) № 1025/2012). Международната организация за стандартизация (ISO), Международната електротехническа комисия (IEC) и Международният съюз по телекомуникации (ITU) са официалните международни органи за стандартизация. Националните органи за стандартизация имат право на глас в тях чрез своите делегати, които представят националната позиция в европейските и международните комитети и допринасят за процесите на стандартизация.

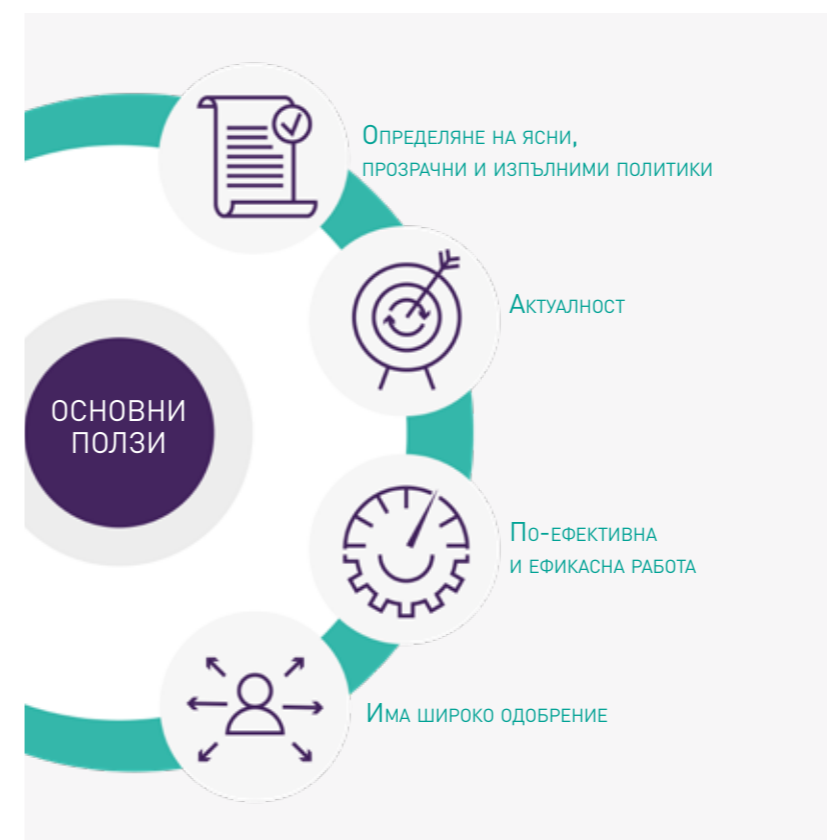

ПРИОБЩАВАЩА Стандартите се разработват чрез обединяване на експерти от всички заинтересовани страни: Оператори, производители и търговци, изследователи, изпитателни лаборатории и обществени заинтересовани страни като екологични и потребителски организации, както и държавни органи. По принцип всяка заинтересована страна може и следва да изпраща експерти в работните комитети.

НА ОСНОВАТА НА КОНСЕНСУС Решенията на комитетите по стандартизация се основават на консенсус. Това означава, че окончателното гласуване за приемането на всеки стандарт зависи от членовете, като се използва повтарящ се процес, създаден за постигане на консенсус.

Защо стандартизацията е важна за държавните органи, които се занимават с опазване на околната среда?

Въпреки многото предимства на Нов подход, в тази рамка все още е предизвикателство постигането на високо ниво в стандартите по отношение на опазването на околната среда. Следователно от решаващо значение е публичният сектор да се включи в стандартизацията и да се осигури експертен опит в областта на околната среда в съответните комитети. Като цяло стандартите могат да направят работата на властите, като министерства, парламент и държавни агенции, по-ефективна и ефикасна. Например при прилагане на нормативни актове и законодателство, разработване на правителствени програми и подобряване на екологичната практика на бизнеса и индустрията. По-конкретно, стандартизацията предлага следните конкретни ползи за регламентирането и законодателството в областта на околната среда:

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЯСНИ, ПРОЗРАЧНИ И ИЗПЪЛНИМИ ПОЛИТИКИ: Стандартите могат да определят универсална терминология за продукти, процеси и явления. По този начин могат да се предотвратят неправилната употреба на конкретни термини и неправилното им разбиране. Основните термини са ясно определени, като се създава правна сигурност по отношение, например, на дефиницията за възстановимост в контекста на кръговата икономика. Стандартите могат също така да формулират методологии, които осигуряват сравнимост на резултатите от измерванията, позволяващи например мониторинг на околната среда. Това е особено важно, когато измерванията се използват за осигуряване на съответствие с екологичните изисквания като например допустимите граници на емисиите за превозните средства. Чрез определяне на подходящ метод за измерване, нарушаването на границата може да бъде определено ясно и проверимо при условия на възпроизводимост. По този начин законите и разпоредбите могат да бъдат недвусмислено приложени.

АКТУАЛНОСТ: Съгласно правилата за стандартизация, стандартите се актуализират редовно, когато има нови технологични разработки, които трябва да бъдат взети предвид по отношение на продукта, процеса или методологията. При позоваване на тези стандарти, нормативни актове на правителствата и други административни органи запазват съответствие с достигнатото ниво на техниката. В същото време, чрез активно наблюдение на развитието на стандартизацията или активно участие в комитетите по стандартизация, публичният сектор е в крак с най-новите тенденции, което му позволява например да разработва по-добре научноизследователски и иновационни програми.

ПО-ЕФЕКТИВНА И ЕФИКАСНА РАБОТА: Често вземащите решения и регулаторните органи разработват методи за изпитване и други технически спецификации в областите на околната среда без да са напълно наясно със съществуващите стандарти или текущите дейности по стандартизация в тази област, което води до паралелни усилия. Чрез наблюдение в областта на стандартизацията, публичният сектор може да намали работата си, като вземе предвид вече разработените от експертните комитети стандарти.

ИМА ШИРОКО ОДОБРЕНИЕ: Стандартите се разработват от представители на заинтересовани страни и експерти от бизнеса и индустрията, науката и гражданското общество, както и от публичния сектор. По този начин вижданията на гражданското общество и публичния сектор са включени в процеса. Използвайки тези съвместно разработени резултати и решения, основани на консенсус, публичният сектор може да допринесе за по-доброто възприемане на законодателните инициативи.

→ В резултат на това, ако стандартизацията бъде взета предвид при изготвянето на държавната политика, това би донесло ползи за опазването на околната среда, както на национално, така и на европейско ниво. Това вече е дало резултати в различни области на политиката, като кръгова икономика, адаптиране към изменението на климата и устойчиво финансиране.

Кръгова икономика. Икономически модел, който тепърва ще се определя

Прилагането на кръгова икономика, чрез премахване на отпадъците и създаване на „система със затворен цикъл“ за непрекъснато използване на ресурсите, е на дневен ред на държавите - членки на ЕС, и на Европейския съюз от години. С Европейския зелен пакт, подкрепен с нов План за действие за кръгова икономика, темата придобива още по-голям приоритет, като една от ключовите области. Кръговите икономически системи са насочени към различни етапи на продукта, от производството и използването му до ремонта, повторното използване, преработването и рециклирането.

КАК МОЖЕ СТАНДАРТИЗАЦИЯТА ДА ДОПРИНЕСЕ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА КРЪГОВА ИКОНОМИКА?

Стандартизацията може да се използва като ценен инструмент в подкрепа на затворените икономически вериги. Стандартите могат да се използват например за **универсално дефиниране на ключови** термини като „способност за възстановяване“ и „дълготрайност на продукта“. Чрез създаването на универсална терминология понятията могат да се използват не само от индустрията, но и от публичния сектор за целите на законодателството и нормативните актове. При приемането на закони и нормативни актове могат да се избегнат вратички в нормативната уредба, произтичащи от неясни изисквания. Освен това при обществените поръчки могат да се използват стандарти, чрез които да се осигури покупката на продукти, съвместими с концепцията за кръговата икономика.

АКТУЛНО РАЗВИТИЕ И ИСТОРИИ ЗА УСПЕХ

Вече съществуват различни стандарти, които насърчават кръговите продукти и системите за управление (такива, които участват в рамките на модела на кръговата икономика). Например няколко стандарта предоставят подробности за това как да се събират, транспортират, сортират и третират отпадъци от електрическо и електронно оборудване (OEE0) (серия EN 50625, EN 50614). Тези стандарти съдържат подробни изисквания за това как да се намали замърсяването от OEE0, като се гарантира, че работниците и околната среда не са изложени на токсични химикали, и се улеснява рециклирането и подготовката за повторна употреба. Други стандарти характеризират рециклираните пластмаси, за да дадат възможност пластмасите, излезли от употреба, да навлязат отново в производствените цикли, като по този начин

насърчават кръговата икономика. Стандартите към Европейската директива за екодизайн се разработват с цел по-устойчиво използване на ресурсите в рамките на жизнения цикъл на продукта. Освен това вече са налични стандарти в подкрепа на изискванията за екодизайн

по отношение на ефективността на материалите за свързани с енергията продукти (например EN 45555, EN 45556 и др.) Тези стандарти обхващат аспекти като удължаване на експлоатационния живот на продукта, способност за повторна употреба на компоненти или рециклиране на материали от продукти в края на срока на годност, използване на повторно използвани компоненти и/или рециклирани материали в продуктите.

Предвид нейната всеобхватност, кръговата икономика е област, която все още има **огромен потенциал за стандартизация**. Към момента все още има малко или изобщо липсват изчерпателни стандартизирани насоки за универсални определения, принципи, стратегии или мониторинг. Липсата на еднозначно определение за кръгова икономика означава, че например показателите на кръговата икономика могат да се интерпретират по различен начин, тъй като не е ясно какво и как да се измерва. По този начин стандартите създават рамката за бъдещо развитие на кръговата икономика, нейното подобряване, измерване и наблюдение. На международно ниво техническите комитети на ISO в момента работят по нови стандарти, обхващащи различни аспекти на кръговата икономика, включително принципи и номенклатура, оценка на продукти или организации с оглед участието им в кръговата икономика, документирани и няколко специфични за различни сектори стандарти.

Предвид значението на кръговата икономика за икономическата трансформация, от съществено значение е публичният сектор да наблюдава развитието, да се ангажира със стандартизационни процеси и да използва съществуващите и предстоящите стандарти в нормативните актове и законодателството.

Адаптиране към изменението на климата. Систематична подготовка за въздействието на изменението на климата

Изменението на климата ще има сериозни и необратими въздействия върху околната среда, икономиката и условията на живот на всички хора. Като отговор на изменението на климата има две допълващи се стратегии за намаляване и управление на свързаните с тях рискове. От една страна, смекчаването е насочено към причините за изменението на климата например чрез намаляване на емисиите. А от друга страна, адаптацията към изменението на климата се занимава с неизбежните физически въздействия на изменението на климата, като предприема подходящи мерки за предотвратяване или минимизиране на щетите или дори като се възползва от възникващите възможности. Това е важно не само за фирмите и гражданите, но и за политиките и публичните власти.

КАК СТАНДАРТИЗАЦИЯТА МОЖЕ ДА ДОПРИНЕСЕ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА?

За ефективна адаптация към изменението на климата, стандартите за адаптиране и изграждане на устойчивост могат да бъдат мощен инструмент за информиране на вземащите решения на различни нива на управление. Стандартите улесняват и възприемането от хората на мерките и процесите за адаптация към изменението на климата. По-специално, те осигуряват **надеждна референтна рамка**, която предоставя информация, като описва доказани подходи, процеси, системи за управление, разработване на продукти, терминология и методи за изпитване, свързани с адаптирането.

АКТУЛНО РАЗВИТИЕ И ИСТОРИИ ЗА УСПЕХ

През 2013 г. Европейската комисия прие Стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата, подчертавайки **ключовото значение на стандартизацията** за осигуряване на адаптирането към изменението на климата. Впоследствие европейските органи по стандартизация CEN и CENELEC създадоха Координационната група за адаптиране към изменението на климата, за да координират усилията за стандартизация и да насърчават сътрудничеството в тази област. Групата се фокусира главно върху изграждането и поддържането на по-устойчива на климата инфраструктура в три приоритетни сектора, определени от стратегията на ЕС: транспорт, енергетика и строителство.

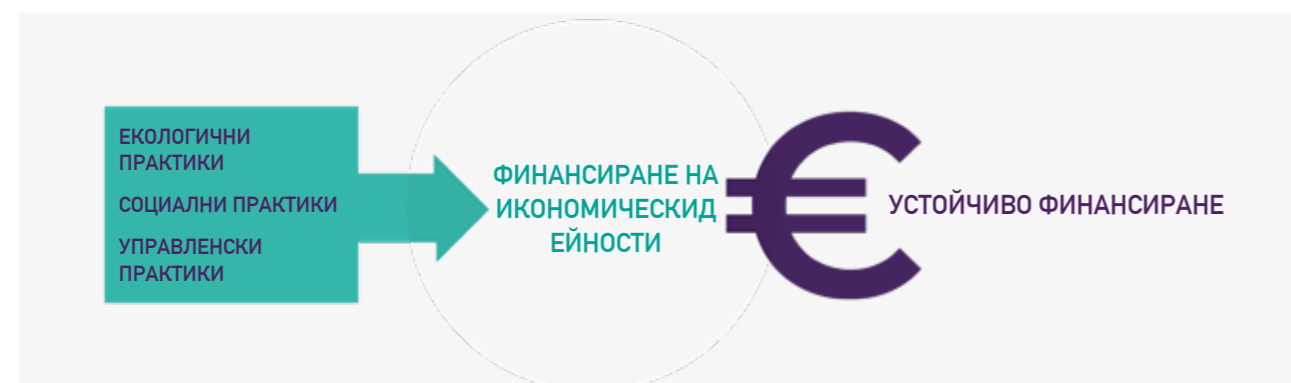
През юли 2019 г. беше публикуван първият стандарт за адаптиране към климатичните промени (EN ISO 14090), който дава основен инструмент за систематично управление на рисковете от изменението на климата. По-конкретно той **помага на организации от всякакъв вид да се подготвят за и да управляват въздействията от изменението на климата**, да използват възможностите и да предотвратяват вредните въздействия. Освен това демонстрира добри практики за инвеститори и клиенти. В допълнение има последващи стандарти от същото семейство: EN ISO 14091 разглежда уязвимостта, въздействията и оценяването на риска за организациите в контекста на изменението на климата, докато ISO/TC 14092 се занимава с изисквания и насоки за адаптиране за местните власти и общности.

За публичния сектор е от решаващо значение да се включи в подготовката на важни инфраструктурни елементи и организации за промени в климатичните условия. За да се извършва това систематично, стандартите са ефикасен инструмент, който гарантира, че адаптацията ще смекчи и предотврати щетите.

Устойчиво финансиране. Преминаване отвъд „50 нюанса на зелено“

Постигането на целите, заложи в Парижкото споразумение, Европейския зелен пакт и Целите за Устойчиво Развитие изискват значителна промяна във финансовите инвестиции от изкопаеми горива и ограничени ресурси към по-екологични продукти. За тази цел устойчивото финансиране е концепция, която разглежда как да интегрира екологичните, социалните и управленските практики във финансирането на икономическите дейности. Освен това тя цели да насърчи информираността и прозрачността сред финансовите участници относно необходимостта от намаляване на екологичните, социалните и управленските рискове в техните инвестиции, особено тези с дългосрочен характер.

КАК СТАНДАРТИЗАЦИЯТА МОЖЕ ДА ДОПРИНЕСЕ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА УСТОЙЧИВО ФИНАНСИРАНЕ?

При нарасналото търсене на възможности за устойчиви инвестиции, придружено с липса на хармонизирани критерии и терминология за класифициране на тези инвестиции, стандартизацията може да се използва като инструмент за установяване на **обективни критерии** за определяне на инвестициите, които са устойчиви и екологични. Това ще доведе до по-добра преценка от страна на институционалните инвеститори, рейтингови агенции и компании в търсене на възможности за устойчиви инвестиции.

АКТУЛНО РАЗВИТИЕ И ИСТОРИИ ЗА УСПЕХ

След Парижкото споразумение ЕС създаде Експертна група на високо равнище (ЕГВР) за устойчиво финансиране, която допринесе за разработването на План за действие относно финансирането за устойчив растеж. Този План за действие определя стратегията и пътната карта на ЕС за устойчиво финансиране и намерението на Комисията да въведе **класификационна система на ЕС за дейности, свързани с устойчиво финансиране**. На Техническата експертна група (ТЕГ), съставена от членове от финансовата индустрия, НПО и академичните среди, беше възложена задачата да разработи класификацията на ЕС за зелени финансови продукти, показател за индексни фондове, разпоредби за оповестяване на информация и зелени облигации. За да гарантира яснота и последователност, Европейската комисия членува в техническия комитет на ISO (ISO/TC 322), който е сформирани по темата за устойчивото финансиране. Целта на комитета е да насърчава стандартизацията в областта на устойчивото финансиране така, че съображенията за устойчивост, включително екологични, социални и управленски практики, да бъдат интегрирани в институционалното вземане на решения по отношение на инвестиции и по-обхватно финансово управление. Европейският

напредък в стандартизацията, свързана с устойчивото финансиране, се счита от други държави, региони, а също и от ISO, за точка за сравнение по отношение на напредъка в тази конкретна област.

За публичния сектор е важно да се дефинират ясни правила и критерии относно това кои продукти се считат за устойчиви, особено когато става въпрос за инвестиционни възможности. Ето защо дейностите по стандартизацията трябва да се наблюдават отблизо от публичните власти.

Накратко, използването на стандартизацията, като инструмент за опазване на околната среда и като инструмент в законодателството в областта на околната среда, може да донесе много ползи за публичния сектор: Стандартизацията установява общ език между всички заинтересовани страни, като прави работата на публичния сектор по-ефективна и ефикасна. Като цяло има още много неща, които могат да бъдат направени за подобряване на опазването на околната среда с помощта на стандартите, като това ще бъде задача от решаващо значение за публичния сектор.

Как да се включите в необятния свят на стандартизацията

КОМПЕТЕНТНИ ОРГАНИЗАЦИИ

- За CEN и CENELEC | Стратегически консултативен орган по околна среда (SABE) на CEN-CLC
- Преглед на членовете на CEN и членовете на CENELEC - Национални органи по стандартизация
- Преглед на техническите органи на CEN и техническите органи на CENELEC - Всички дейности по стандартизация на едно място

ИНФОРМАЦИЯ, СВЪРЗАНА СЪС СТАНДАРТИЗАЦИЯТА ЗА ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

- Ръководство на CEN/CENELEC: По-добро регулиране чрез стандарти. Ръководство за създателите на политики
- Брошура на CEN/CENELEC: Европейски стандарти относно опазването на околната среда
- Брошура на ISO/IEC: Международни стандарти за създателите на политики

ОТНОСНО

CEN (Европейски комитет за стандартизация) и CENELEC (Европейски комитет за стандартизация в областта на електротехниката) са признати от Европейския съюз (ЕС) и Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ) като европейски организации по стандартизация, които отговарят за разработването на стандарти на европейско ниво, съгласно Регламент 1025/2012 на ЕС. Членовете на CEN и CENELEC са националните органи по стандартизация и националните електротехнически комитети на 34 европейски държави. Европейските стандарти (EN) и други стандартизационни документи, приети от CEN и CENELEC, са приети и признати във всички тези държави. Европейските стандарти (EN) допринасят за повишаване на безопасността, подобряване на качеството, улесняване на трансграничната търговия и укрепване на европейския единен пазар. Те са разработени чрез процес на сътрудничество между експерти, номинирани от бизнеса и индустрията, изследователски институти, потребителски и екологични организации, синдикати и други заинтересовани страни. CEN и CENELEC работят за насърчаване на международното сближаване на стандартите в рамките на споразуменията за техническо сътрудничество с ISO (Международна организация за стандартизация) и IEC (Международна електротехническа комисия).

** Брой пълноправни членове през май 2020 г.*

КАК ДА УЧАСТВАТЕ

Участието в процеса на стандартизация позволява на заинтересованите страни да изразяват мнение относно съдържанието на проектите на стандарти и им дава възможност да бъдат по-добре информирани за развитието на стандартите, свързани с тяхната област или сектор на дейност. Компаниите, публичните органи и други (национални) организации, които желаят да участват в дейностите на CEN, трябва да се свържат със съответния член на CEN (национален орган по стандартизация - НОС) или с член на CENELEC (национален комитет - НК) в своята държава. Като се свържат с НОС или НК, тези организации могат или да участват в националния огледален комитет, отговорен за работата в стандартизационната област на съответния технически комитет (ТК), или да бъдат предложени от техния НОС/НК да станат активен член на европейски ТК по стандартизация/работна група.

